

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๖๔

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีหลักการ คือ ให้มีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยประชาชนจะสามารถแสดงเจตจำนงผ่านการออกเสียงประชามติ ทั้งกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีเพื่อหาข้อมูลในประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอต่อประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสาระสำคัญมีดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่ ๕๙ ก วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๔ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๖๔ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๙ หมวด มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๘๕ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๒ (มาตรา ๓)

๒. กำหนดนิยามความหมายของคำว่า การออกเสียงประชามติ สิทธิออกเสียงประชามติ ผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ วันที่กำหนดให้เป็นวันออกเสียงประชามติ เขตออกเสียงประชามติ หน่วยออกเสียงประชามติ ที่ออกเสียงประชามติ ที่บัตรออกเสียงประชามติ บัตรออกเสียง คะแนนออกเสียงประชามติ จังหวัดซึ่งหมายความรวมถึงกรุงเทพมหานครด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการ เลขาธิการ ผู้ตรวจการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียง คณะกรรมการประจำเขต กรรมการประจำเขต คณะกรรมการประจำหน่วย กรรมการประจำหน่วย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเสียงเลือกตั้ง (มาตรา ๔)

๓. กำหนดให้การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรให้ถือว่าการแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารนั้นชอบด้วยกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว รวมถึงการประกาศหรือการเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกให้ถือว่าเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว (มาตรา ๕)

๔. กำหนดให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘)

๕. กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจจัดและควบคุมดูแลการออกเสียงให้เป็นไปโดยสุจริต เทียบธรรม เสรี เสมอภาค และชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการออกเสียงตามพระราชบัญญัตินี้มีดังต่อไปนี้

๕.๑ การออกเสียงเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

๕.๒ การออกเสียงกรณีเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่ามีความเหตุอันสมควร

๕.๓ การออกเสียงตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการออกเสียง

๕.๔ การออกเสียงในกรณีที่รัฐสภาได้พิจารณาและมีมติเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุสมควรที่จะให้มีการออกเสียงและได้แจ้งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการ

๕.๕ การออกเสียงกรณีประชาชนเข้าชื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบในการออกเสียงตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

การออกเสียงในเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้จะกระทำมิได้ (มาตรา ๙)

๖. กรณีการออกเสียงประชามติเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๙ (๑) และต้องจัดให้มีการออกเสียงตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ และให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติตามวันที่กำหนดตามที่ได้หารือร่วมกับคณะกรรมการ ซึ่งต้องไม่เร็วกว่าเก้าสิบวันและไม่ช้ากว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากประธานรัฐสภา (มาตรา ๑๐)

๗. กำหนดให้การออกเสียงให้ใช้วิธีการลงคะแนนออกเสียงโดยตรงและลับ ซึ่งการออกเสียงให้กระทำโดยใช้บัตรออกเสียง หรือคณะกรรมการอาจกำหนดให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนออกเสียงทางไปรษณีย์ หรือออกเสียงโดยเครื่องลงคะแนนออกเสียงอิเล็กทรอนิกส์ หรือทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยวิธีอื่น และวิธีนั้นจะต้องสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก และอาจใช้วิธีลงคะแนนวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธี และใช้ในเขตออกเสียงใดออกเสียงหนึ่งหรือหลายเขตออกเสียง ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๒)

๘. การออกเสียงต้องมีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิออกเสียงและมีจำนวนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิออกเสียงในเรื่องที่จัดทำประชามติขึ้น จึงจะถือว่าผู้มีข้อยุติในเรื่องที่จัดทำประชามติ (มาตรา ๑๓)

๙. การจัดทำประชามติที่เกี่ยวกับการออกเสียงประชามติเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๐ กำหนดให้คณะกรรมการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญโดยสรุปที่ได้รับจากประธานรัฐสภาแจ้งให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และอย่างน้อยต้องมีการเผยแพร่ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในสิบห้าวันนับแต่วันประกาศให้มีการออกเสียงรวมทั้งจัดทำให้มีเอกสารเผยแพร่ข้อมูลส่งให้เจ้าบ้านทราบไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนวันออกเสียงและเผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ของรัฐด้วย โดยจะต้องมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้

ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องที่จะมีการออกเสียงและไม่มีลักษณะเป็นการชี้ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเกี่ยวกับเรื่องที่จะมีการออกเสียงประชามตินั้น (มาตรา ๑๔)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องที่จะจัดทำประชามติดำเนินการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดข้อเรื่องที่จะจัดทำประชามติ สำระสำคัญ ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินกิจการในเรื่องที่จะทำประชามติ ประมาณค่าใช้จ่าย และประโยชน์ได้เสียที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศชาติ ท้องถิ่น หรือประชาชน รวมถึงมาตรการป้องกันแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการพร้อมสรุปเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย ให้คณะกรรมการเผยแพร่ข้อมูลแจ้งให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (มาตรา ๑๕)

๑๑. เมื่อได้ประกาศกำหนดวันออกเสียงแล้ว ให้คณะกรรมการเผยแพร่กระบวนการและขั้นตอนการออกเสียงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงได้ทราบอย่างทั่วถึง (มาตรา ๑๖)

๑๒. กำหนดให้ประชาชน พรรคการเมือง องค์กรเอกชน และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อการออกเสียงได้โดยเสรี เสมอภาค และเท่าเทียมกันตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๗)

๑๓. กำหนดให้การออกเสียงประชามติให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตออกเสียง และให้ถือว่าหน่วยเลือกตั้งที่กำหนดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งสุดท้ายก่อนวันออกเสียงเป็นหน่วยออกเสียงและที่ออกเสียงตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๘ – มาตรา ๑๙)

๑๔. กำหนดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้มีสิทธิออกเสียงและมีหน้าที่ไปใช้สิทธิออกเสียงอย่างอิสระ และ กำหนดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้มีสิทธิออกเสียง (มาตรา ๒๐ – มาตรา ๒๑)

๑๕. กรณีผู้มีสิทธิออกเสียงไม่สามารถไปใช้สิทธิออกเสียงได้เนื่องจากมีเหตุอันควรให้ทำหนังสือหรือดำเนินการวิธีอื่นเพื่อชี้แจงเหตุดังกล่าวไปยังต่อคณะกรรมการ หรือจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และแจ้งเหตุดังกล่าวก่อนวันออกเสียงจะไม่เป็นการตัดสิทธิผู้มีสิทธิออกเสียงนั้น (มาตรา ๒๒)

๑๖. ผู้มีสิทธิออกเสียงผู้ใดที่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงและมีได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิออกเสียง ผู้นั้นจะถูกจำกัดสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๒๔)

๑๗. กำหนดให้คณะกรรมการประจำเขตมีประกาศกำหนดวันออกเสียง จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงแต่ละหน่วยออกเสียงและปิดประกาศไว้ ณ ที่ออกเสียงหรือบริเวณใกล้เคียงที่ออกเสียง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนสะดวกในการตรวจสอบก่อนวันออกเสียงไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าวัน (มาตรา ๒๕)

๑๘. กรณีผู้ใดพบเห็นว่าผู้ไม่มีสิทธิออกเสียงมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียง หรือเจ้าบ้านผู้ใดพบเห็นว่าในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงปรากฏชื่อบุคคลอื่นอยู่ในทะเบียนบ้านของตน ให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการประจำเขตก่อนวันออกเสียงไม่น้อยกว่าสิบวันเพื่อถอนชื่อผู้ซึ่งไม่มีสิทธิออกเสียงนั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียง (มาตรา ๒๗)

๑๙. กำหนดให้ในการออกเสียงแต่ละครั้งแต่งตั้งคณะกรรมการประจำเขตไม่เกินห้าคนและให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกการออกเสียงประจำเขตออกเสียง โดยมีหน้าที่และอำนาจในเขตออกเสียงตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา ๒๙)

๒๐. กำหนดให้คณะกรรมการประจำเขตหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการประจำเขตมอบหมายแต่งตั้งผู้มีสิทธิออกเสียงเป็นเจ้าของงานผู้ดำเนินการออกเสียง เป็นคณะกรรมการประจำหน่วยมีหน้าที่เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงในที่ออกเสียงและนับคะแนนออกเสียงของหน่วยออกเสียงแต่ละแห่ง และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีหน้าที่รักษาความปลอดภัยและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการประจำหน่วย (มาตรา ๓๐)

๒๑. กรณีกำหนดให้มีการลงคะแนนออกเสียงด้วยบัตรออกเสียงให้คณะกรรมการจัดให้มีหีบบัตรออกเสียงและบัตรออกเสียงให้เพียงพตามความจำเป็น มีหีบบัตรที่มีลักษณะและขนาดเดียวกัน บัตรออกเสียงและวิธีออกเสียง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๓๗)

๒๒. การลงคะแนนออกเสียงในบัตรออกเสียงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงทำเครื่องหมายกากบาทในช่องทำเครื่องหมายแสดงความคิดเห็น และกรณีไม่ประสงค์จะแสดงความคิดเห็นให้ทำเครื่องหมายกากบาทในช่องทำเครื่องหมายไม่แสดงความคิดเห็น ซึ่งในวันออกเสียงให้เปิดการลงคะแนนออกเสียงตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา (มาตรา ๓๘ - มาตรา ๓๙)

๒๓. ผู้มีสิทธิออกเสียงซึ่งอยู่นอกเขตจังหวัดที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันออกเสียง จะต้องไปลงคะแนนออกเสียงในหน่วยออกเสียงที่อยู่นอกเขตออกเสียงในวันออกเสียงได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และให้มีสิทธิออกเสียงได้เพียงแห่งเดียว แต่หากผู้มีสิทธิออกเสียงซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยออกเสียงอื่นที่มีใช้หน่วยออกเสียงที่ตนมีสิทธิออกเสียง ให้สามารถลงคะแนนเสียงในหน่วยออกเสียงที่ตนต้องปฏิบัติหน้าที่ได้ (มาตรา ๔๐ - มาตรา ๔๑)

๒๔. ในการเริ่มเปิดให้มีการออกเสียงให้คณะกรรมการประจำหน่วยนับจำนวนบัตรออกเสียงทั้งหมดของหน่วยนั้นและปิดประกาศจำนวนบัตรออกเสียงทั้งหมดในที่เปิดเผย และเมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนนออกเสียงให้คณะกรรมการประจำหน่วยเปิดหีบบัตรออกเสียงในที่เปิดเผยเพื่อแสดงเห็นว่าเป็นหีบเปล่าและให้ปิดหีบบัตรออกเสียงตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดและบันทึกการดำเนินการดังกล่าวและมีผู้มีสิทธิออกเสียงไม่น้อยกว่าสองคนซึ่งอยู่ในที่ออกเสียงในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้มีสิทธิออกเสียงอยู่ในขณะนั้น (มาตรา ๔๒)

๒๕. กำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงซึ่งประสงค์จะลงคะแนนออกเสียงนำบัตรประชาชนหรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดที่ทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐออกให้ที่มีรูปถ่ายและมีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ถือบัตรไปแสดงต่อคณะกรรมการประจำหน่วย แล้วให้คณะกรรมการประจำหน่วยมอบบัตรออกเสียงให้แก่ผู้นั้นเพื่อลงคะแนนเสียง หากบัตรประจำตัวประชาชนแม้จะหมดอายุแล้วก็ให้ใช้แสดงตนได้ (มาตรา ๔๓)

๒๖. กำหนดให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการออกเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงซึ่งเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไว้เป็นพิเศษ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องทำให้บุคคลนั้นสามารถลงคะแนนเสียงด้วยตนเอง เว้นแต่ลักษณะทางกรณีมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่สามารถทำเครื่องหมายได้โดยให้บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำการแทนได้โดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้สูงอายุนั้น ก็ให้ถือว่าเป็นการลงคะแนนเสียงโดยตรงและลับ (มาตรา ๔๔)

๒๗. กำหนดให้คณะกรรมการประจำหน่วยประกาศปิดการลงคะแนนเสียงเมื่อถึงเวลาปิดการลงคะแนนเสียงแล้ว แต่กรณีผู้มีสิทธิออกเสียงซึ่งประสงค์จะลงคะแนนปรากฏตัวในที่ออกเสียงก่อนเวลาปิดการลงคะแนนเสียงแต่ยังไม่ได้แสดงตนหรือรับบัตรออกเสียง ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงนั้นมีสิทธิลงคะแนนเสียงและเมื่อผู้มีสิทธิออกเสียงนั้นลงคะแนนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยประกาศปิดการลงคะแนนเสียง (มาตรา ๔๕)

๒๘. กรณีที่หน่วยออกเสียงใดไม่สามารถกระทำการให้ลงคะแนนออกเสียงได้เนื่องจากเกิดเหตุจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย เหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น ถ้าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนวันออกเสียงให้คณะกรรมการประจำเขตกำหนดที่ออกเสียงใหม่ แต่ถ้าไม่อาจกำหนดที่ออกเสียงใหม่ได้ให้ประกาศงดการออกเสียงในหน่วยออกเสียงนั้นแล้วรายงานต่อคณะกรรมการทราบโดยเร็ว (มาตรา ๔๖)

๒๙. กรณีที่คณะกรรมการกำหนดให้มีการลงคะแนนเสียงทางไปรษณีย์ได้ให้ผู้ที่จะประสงค์ใช้สิทธิออกเสียงทางไปรษณีย์ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการประจำเขตภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดและเมื่อขอใช้สิทธิลงคะแนนเสียงทางไปรษณีย์แล้วให้หมดสิทธิลงคะแนนออกเสียงในหน่วยออกเสียงที่ตนมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงในหน่วยออกเสียงนั้น (มาตรา ๔๗)

๓๐. กรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้มีการลงคะแนนเสียงทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ผู้ที่จะประสงค์ใช้สิทธิออกเสียงทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศยื่นคำขอต่อคณะกรรมการประจำเขตภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดและเมื่อขอใช้สิทธิแล้วให้ผู้มีสิทธิออกเสียงนั้นหมดสิทธิลงคะแนนออกเสียงในหน่วยออกเสียงที่ตนมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงของหน่วยนั้น (มาตรา ๔๘ - ๕๒)

๓๑. การลงคะแนนออกเสียงนอกราชอาณาจักรให้ผู้มีสิทธิออกเสียงซึ่งมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรจะขอลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิออกเสียง ณ ประเทศที่ตนมีถิ่นที่อยู่ก็ได้โดยอาจลงคะแนนเสียงในสถานที่ลงคะแนน หรือการลงคะแนนออกเสียงทางไปรษณีย์ หรือลงคะแนนเสียงโดยเครื่องลงคะแนนออกเสียงอิเล็กทรอนิกส์ หรือทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือโดยวิธีอื่นก็ได้ ตามที่คณะกรรมการกำหนดและให้พิจารณาตามความเหมาะสมของประเทศนั้น (มาตรา ๕๓ - มาตรา ๕๗)

๓๒. ในการนับคะแนนเมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา ๔๕ แล้ว เมื่อถึงกำหนดเวลาปิดลงคะแนนออกเสียงให้คณะกรรมการประจำหน่วยเปิดหีบบัตรออกเสียงต่อหน้าประชาชนที่อยู่ ณ ที่ออกเสียงแล้วดำเนินการนับคะแนนออกเสียงโดยเปิดเผยติดต่อกันจนเสร็จสิ้น และห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงการนับคะแนนออกเสียง (มาตรา ๕๘ - มาตรา ๕๙)

๓๓. ในการนับคะแนนออกเสียงหากปรากฏว่ามีบัตรเสียให้แยกบัตรเสียออกไว้ต่างหากและห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนออกเสียงไม่ว่ากรณีใด โดยกำหนดลักษณะของบัตรเสียได้แก่

๓๓.๑ บัตรปลอม

๓๓.๒ บัตรที่มีใช้บัตรที่กรรมการประจำหน่วยออกให้

๓๓.๓ บัตรที่ทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกต หรือข้อความใด ๆ ลงในบัตรออกเสียง นอกจากเครื่องหมายในการลงคะแนนเสียง เว้นแต่เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการออกเสียง

๓๓.๔ บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายลงคะแนนออกเสียง

๓๓.๕ บัตรที่ทำเครื่องหมายลงคะแนนออกเสียงนอกช่อง “ทำเครื่องหมาย”

๓๓.๖ บัตรที่ทำเครื่องหมายลงคะแนนออกเสียงในช่อง “ทำเครื่องหมาย” เกินหนึ่งเครื่องหมาย

๓๓.๗ บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดว่าเป็นบัตรเสีย

เมื่อปรากฏบัตรเสียให้คณะกรรมการประจำหน่วยสลักหลังในบัตรเสียว่า “เสีย” พร้อมทั้งระบุเหตุผลว่าเป็นบัตรเสียเพราะเหตุใด และลงลายมือชื่อกำกับไว้ไม่น้อยกว่าสองคน (มาตรา ๖๐ - มาตรา ๖๒)

๓๔. เมื่อนับคะแนนออกเสียงเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยนำบัตรออกเสียงของผู้มาใช้สิทธิออกเสียงทั้งหมดใส่ไว้ในหีบบัตรออกเสียงพร้อมทั้งรายงานผลการนับคะแนนเสียงแล้วปิดหีบบัตรออกเสียงจัดส่งให้คณะกรรมการประจำเขตตามวิธีที่คณะกรรมการกำหนด และให้นำรายงานผลการนับคะแนนออกเสียงปิดประกาศไว้ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ณ ที่ออกเสียง (มาตรา ๖๓)

๓๕. หากปรากฏว่าผลการนับคะแนนออกเสียงมีจำนวนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงไม่ตรงกับจำนวนบัตรออกเสียงที่ใช้ลงคะแนนออกเสียงหรือไม่ตรงกับคะแนนออกเสียงที่นับได้ ให้คณะกรรมการประจำหน่วยดำเนินการตรวจสอบและหากตรวจสอบแล้วยังไม่ตรงกันอีกหรือไม่สามารถตรวจสอบได้ให้รายงานต่อคณะกรรมการประจำเขตพร้อมเหตุผลและนำส่งหีบบัตรออกเสียงพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกเสียงแก่

คณะกรรมการประจำเขต ซึ่งหากคณะกรรมการพิจารณาสั่งให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่หรือให้มีการออกเสียงใหม่ในหน่วยออกเสียงนั้นและเห็นว่าจำนวนผู้มาแสดงตนของหน่วยนั้นไม่เปลี่ยนแปลงผลการออกเสียง คณะกรรมการจะไม่สั่งให้มีการนับคะแนนออกเสียงใหม่หรือไม่สั่งให้มีการออกเสียงใหม่ในหน่วยออกเสียงนั้นก็ ได้ (มาตรา ๖๔)

๓๖. กรณีการนับคะแนนออกเสียง ณ ที่ออกเสียงใดไม่สามารถกระทำได้หรือไม่สามารถทำการนับคะแนนออกเสียงได้จนเสร็จสิ้น อันเนื่องมาจากเกิดการจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย เหตุสุดวิสัย หรือเหตุอย่างอื่นที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยหรือเป็นอุปสรรคต่อการนับคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยออกเสียงประกาศตนับคะแนนออกเสียงแล้วรายงานต่อคณะกรรมการประจำเขต ซึ่งให้คณะกรรมการพิจารณากำหนดวันเวลา และนับคะแนนออกเสียงต่อไปโดยเร็ว และกำหนดสถานที่นับคะแนนออกเสียงในสถานที่อื่นใดที่เห็นว่าสมควรที่มีใช้ที่ออกเสียงเดิมก็ได้ (มาตรา ๖๕)

๓๗. การนับคะแนนออกเสียงนอกราชอาณาจักรให้ดำเนินการนับคะแนนออกเสียง ณ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานที่ที่คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายกำหนดภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงหลังปิดการลงคะแนนในวันออกเสียงในราชอาณาจักร (มาตรา ๖๖)

๓๘. กำหนดให้คณะกรรมการประจำเขตรวมผลคะแนนออกเสียงจากทุกหน่วยออกเสียงภายในเขตออกเสียงและที่ออกเสียงนอกเขตจังหวัดเพื่อรายงานผลรวมคะแนนออกเสียงให้คณะกรรมการทราบโดยเร็วและต้องไม่ช้ากว่าวันถัดจากวันออกเสียงหรือวันที่คณะกรรมการขยายให้ ซึ่งคณะกรรมการอาจดำเนินการให้มีการรายงานผลการนับคะแนนอย่างไม่เป็นทางการได้ (มาตรา ๖๗)

๓๙. การประกาศผลการออกเสียงเมื่อนับคะแนนออกเสียงเสร็จเรียบร้อยแล้วและพ้นระยะเวลาคัดค้าน ให้คณะกรรมการประกาศผลการออกเสียงและจำนวนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงในราชกิจจานุเบกษาและรายงานให้นายกรัฐมนตรีและประธานรัฐสภาทราบโดยเร็ว และกรณีปรากฏการออกเสียงหน่วยใดที่ไม่สามารถกระทำได้หรือปรากฏว่ามีจำนวนผู้มาใช้สิทธิไม่ตรงกับจำนวนบัตรออกเสียง หรือมีการคัดค้านแล้วและกรณีดังกล่าวไม่เปลี่ยนแปลงผลการออกเสียง ก็ให้คณะกรรมการสามารถประกาศผลการออกเสียงในราชกิจจานุเบกษาและรายงานให้นายกรัฐมนตรีและประธานรัฐสภาทราบได้ (มาตรา ๖๗ - มาตรา ๖๙)

๔๐. กรณีปรากฏว่าการออกเสียงในทุกหน่วยออกเสียงหรือบางหน่วยออกเสียงมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ไม่ว่าจะมิผู้ร้องเรียนหรือคัดค้านหรือไม่ให้คณะกรรมการดำเนินการไต่สวนและวินิจฉัยโดยเร็ว ซึ่งหากปรากฏว่าการออกเสียงนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้มีการออกเสียงหรือการนับคะแนนออกเสียงใหม่ในทุกหน่วยออกเสียงหรือบางหน่วยออกเสียงก็ได้แต่ต้องดำเนินการให้มีขึ้นไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันออกเสียง ซึ่งหากกรณีการออกเสียงใหม่หรือการนับคะแนนเสียงใหม่ไม่ทำให้ผลการออกเสียงเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการอาจมีมติไม่ให้มีการออกเสียงหรือนับคะแนนเสียงใหม่ก็ได้ และสำหรับผู้มีสิทธิออกเสียงในหน่วยออกเสียงใดที่ตนมีสิทธิออกเสียงเห็นว่าการเกิดความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมขึ้นมีสิทธิยื่นคำคัดค้านต่อคณะกรรมการโดยให้แจ้งเหตุหรือหลักฐานพอสมควรซึ่งดำเนินการในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่การลงคะแนนเสียงประชามติสิ้นสุดลง และในระหว่างให้มีการดำเนินการออกเสียงใหม่หรือนับคะแนนเสียงใหม่ให้รอการประกาศผลออกเสียงไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ผลการออกเสียงใหม่หรือการนับคะแนนเสียงใหม่ (มาตรา ๗๐)

๔๑. กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้การออกเสียงไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม (มาตรา ๗๑)

๔๒. กำหนดความผิดและบทกำหนดโทษแก่ผู้ฉ้อฉลและกระทำความผิดแห่งพระราชบัญญัตินี้ต้อง
ระวางโทษตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗๑ - มาตรา ๘๕

จุฬาพัฒน์ ช่างเกตุ / จัดทำ